

LAO TZU
TAO TE
CHING
ERDEM REHBERİ

Türkçesi: Kerem Çalışkan

Remzi Kitabevi

LAO TZU

Tao Te Ching

Türkçesi
Kerem Çalışkan

Remzi Kitabevi

TAO TE CHING / Lao Tzu

© Türkçe çeviri Remzi Kitabevi, 2018

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Düzeltili: Öner Ciravođlu
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1863-0

BİRİNCİ BASIM: Temmuz 2018

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

İçindekiler

Sunuş, 7

I. KİTAP

TAO-Deyişler, 22-95

II. KİTAP

TE-Deyişler, 98-185

Bu Çeviri Üzerine,187

SUNUŞ

Kerem Çalışkan

TAO 5000 yıllık Çin yaratılış felsefesinin temel kavramıdır. Lao-Tzu'nun 2500 yıllık *Tao Te Ching* adlı eseri, bu felsefeyi 81 şiirsel özdeyişle anlatan tarihsel ve "kutsal" bir kitaptır. "Taoizm" inancının ana kitabı olarak bilinirliği, günümüzde "İncil" ve "Kuran" gibi dünyanın en yaygın iki dininin temel kitapları ile yarışmaktadır. Dünyanın tüm dillerine çevrilmiştir ve bu çeviriler sürekli çoğalmaktadır

Tao Nedir?

Tao, Çin kültüründe en eski zamanlardan beri, "Ana Yaratıcı" anlamında kullanılan bir kavramdır. Tao, evreni, dünyayı ve üstündeki her şeyi yaratan temel güçtür. Tao sürekli devinen, değiştiren ve dönüştüren bir enerjinin ana kaynağıdır. Doğanın özüdür, ruhudur. Ezeli ve ebedidir. Başı ve sonu yoktur.

Bu bakımdan Tao sözcüğü, Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet gibi dinlerdeki "Tanrı" kavramına benzeyen bir anlam içermektedir. Batılı Hıristiyan misyonerler, bu nedenle Çin'de kendi inançlarını yaymaya çalışırken, Tao ve Tanrı kavramlarını özdeşleştirerek kullanmışlardır.

Yine de Lao-Tzu, kitabında Tao için "Sanki Tanrıdan da eskidir" gibi bir ifade kullanarak, Tao kavramının, daha sonra ortaya çıkan Gök Tanrı ve diğer Tanrı kavramlarından daha eski olduğunu vurgulamaya özen göstermiştir.

Tao, Lao-Tzu tarafından anlatılan özellikleri ile insanlara ve insanların kaderlerine karşı tarafsız ve ilgisizdir. Bu bağlamda Tao öğretisi, Deizm inancının tarihte bilinen ilk örneklerinden birisidir. Lao-Tzu, eserinde yine de, Tao'nun "iyi insanları kolla-

dığını” öne sürerek, insanlarda Tao’ya dönük inanç ve sempatiyi arttırmaya çalışmıştır.

Tao inancı, Tao’yu bilerek, Tao’nun yönettiği yolu izleyerek, onun süreçlerine ve değişimlerine saygı duyarak, Tao ve onun yönettiği “Doğa” ile uyumlu yaşamayı öneren bir inanç ve felsefedir. Tao yolunu izleyenler mutlu ve sevecen olacaktır. Tao sevgisi yaşamlarını sevgi ile dolduracaktır. Mütevazılık, yumuşaklık ve azla yetinme Tao öğretisinin temel taşlarıdır. Varlık ve yokluk, dolu ve boş, aydınlık (Yang) ve karanlık (Yin) Tao’da iç içe bir bütündür. Tao bağrında çelişkileri bütünlükler.

Tao kavramı başta bir yaratılış felsefesi ve öğretisi olarak ortaya çıkmıştır. Binlerce yıl toplumda Şaman özellikler taşıyan “Taoocu bilge ustalar” tarafından savunulan ve yayılan bir öğreti olarak yaşamıştır. İS. 200 yılından itibaren Taoizm Çin’de başlıbaşına bir din haline gelmiştir.

Tao kavramı Batı dillerinde ve Türkçedeki birçok çeviride “YOL” sözcüğü ile karşılanmıştır. Bu çözüm, Türkçede “Tarik” (Yol) anlamında, tasavvuf kökenli “Tarikat” sözcüğünün de kökünde yatan dini-mistik bir anlama bağlanır. Batıda, Tao sözcüğü karşılığı olarak, “Anlam, neden, temel, kaynak” gibi sözcükler de kullanılmıştır.

Tao, resimsel Çin alfabesinde, “yolda araba süren sürücü” çizimi ile canlandırılmıştır. Çevirilerde “Yol” sözcüğü genellikle bu resimsel simgeye dayanmaktadır. Ancak bu çizimden de anlaşılacağı gibi Tao yol değildir, o yolda giden, yönü belirleyen bir rehber ve sürücüdür. Tao o yolun, evrendeki her şeyin “kader yolu’nun yöneticisidir. Tao’nun gittiği yolları bilen, hayatın akışını daha doğru şekilde kavrar. Taoizmin özü, Doğa’daki bu akışkanlığı, değişim ve dönüşümleri kavramaya dayanır. Tao, Doğa’nın yönetici gücüdür.

Evren’deki yaratıcı güç olan Tao, işlevi, değişim ve dönüşümlerin ana enerji kaynağı olması bakımından da “Doğa” tanımını ile özdeşleşir. Tao/Dao/Doğa sözcükleri ilişkisi ayrıca incelenmeye değer.

Çince'nin Batı dillerine çevrilmesinde (transkripsiyon) 1979'dan itibaren uygulanan Pin Yin sistemine göre, daha önce TAO ile yazılan sözcük artık DAO diye yazılmakta ve telaffuz edilmektedir.

Tao Te Ching Nedir?

Tao Te Ching, Taocu bilge Lao-Tzu'nun 2500 yıl önce kaleme aldığı öne sürülen 81 şiirli-meselden, özdeyişlerden oluşan bir eserdir. Bu tarihi kitap iki bölümdür. 1-37 arasındaki deyişler TAO başlığını taşır. 38-81 arasındaki deyişler TE/DE başlığını taşır.

Tao Te Ching, Türkçeye "Tao Erdem Rehberi" sözcükleri ile çevrilebilir. Çince "Jing" eskiden önemli evrakların, fermanların rulo halinde saklandığı biçime verilen addır. Bu bağlamda çağları aşan bu antik kitapçık, "Tao'nun Yol Yordam Kılavuzu, Rehberi, Yönetmeliği, Tao'yu Anlamak için Kurallar Kaideler Dizisi, Doğa Erdem Fermanı" gibi sözcüklerle de tanımlanabilir.

Lao-Tzu'nun Çu (Zhou) Hanedanı'nın (İÖ. 1122-İÖ. 256) çöküş döneminde İÖ. 6. yüzyılda yaşadığı ve bir arşiv memuru olduğu bilinmektedir. Ülkede giderek artan kaos ve toplumsal kargaşa nedeniyle, 81 yaşındaki bilge Lao-Tzu ülkesini terk etmeye karar verir. Yaşadığı Honan eyaletinde Lo Yang kentinden Han Gu sınır kapısından Batı'ya doğru giderken Yin Hi adlı bir gümrük memuru onu durdurur. Bu Yaşlı Usta'dan (Lao-Tzu, yaşlı usta demektir) bildiklerini ve deneyimlerini yazmasını ister.

81 yaşındaki Lao-Tzu 81 meseli yazar, gümrük muhafızına bırakır, Batıya doğru mandasının sırtında ağır aksak yoluna devam eder. Bir daha kendisinden haber alınmaz. Nerede ne yaptığı ve nasıl öldüğü bilinmez. Bazı eski kaynaklar Hotan'da (Sincan Uygur Özerk Bölgesi) öldüğünü ve orada bir türbesi bulunduğunu öne sürerler.

Lao-Tzu'nun giderken miras bıraktığı *Tao Te Ching* adıyla bilinen eseri, binlerce yıl boyunca Çin halkının kültürünü, düşün-

ce tarzını ve hayata bakışını derinden etkilemiştir. Çin’de bu eser, yüzyıllar boyunca taşlara, bambulara, kâğıtlara, ağaçlara yazılmış, devasa boyutlarda duvarlara işlenmiştir.

Son dönemdeki arkeolojik kazıların gösterdiği gibi, *Tao Tê Ching*, yüzlerce yıldır, insanların, özellikle yönetici kesimin mezarlarına da konulan “kutsal bir kitap”tır.

Lao-Tzu Kimdir?

Taocu bilge Lao-Tzu gerçekten yaşamış mıdır? Böyle bir kişi var mıdır? Yoksa bu dizeler yüzlerce yıldır, ağızdan ağıza dolaşan deyişlerin derlenmesi ile ortaya çıkmış anonim bir metin midir? Lao-Tzu sonradan ortaya atılmış, üretilmiş bir efsane midir? Bu konu Batılı ve Çinli akademisyenler tarafından hâlâ yoğun olarak tartışılan bir meseledir.

Lao-Tzu’nun dünyaya yayılan temel metnini, İS. 3. yüzyılda Wang Bi (226-249) adlı Taocu bir bilgenin derlediği bilinmektedir. Ancak çeşitli kazılarda, bu metnin bu tarihten daha önce yazılan bazı versiyonları da ortaya çıkmıştır. Bu da 3. yüzyıldan çok daha önce derlenmiş bir metin olduğunu gösterir.

Lao-Tzu hakkındaki tek yazılı kaynak, İÖ. 100 yılında yaşamış olan ünlü ve saygın Çinli tarihçi Sima Qian’dır. Sima Qian *Tarihname* adlı ünlü eserinde Lao-Tzu için şu satırları kaydeder:

“Lao-Tzu, Çu devletinin Ku bölgesinde, Li Hsiangg’da Chü-jen köyünde doğdu. Kendi adı Er, aile adı Li, takma adı Tan’dır. Çu Hanedanlığı’nın tarihçisi ve kütüphane muhafızıdır.”

Bu kayıttan anlaşıldığı gibi ona Lao-Tzu, yani “Yaşlı Üstat” denilmesi, sonradan kullanılan ve yaygınlaşan bir tanımdır.

Sözlü tarihe göre Lao-Tzu, İÖ. 604 veya İÖ. 571 tarihinde doğmuştur.

Çin tarihinde İÖ. 403 ile İÖ. 221 yılları arasındaki 200 yıllık dönem “Savaşan Devletler Dönemi” olarak adlandırılır. Merkezi bir gücün hakimiyet kurmadığı bu dönemde, küçük devletçikler, krallıklar, prenslikler sürekli birbirleriyle sa-

vaşmışlardır. Bu bitmek bilmeyen savaş halka, ölüm, açlık ve hayattan bıkkınlık getirmiştir. Lao-Tzu'nun eserinden anlaşılacağı gibi, bu bitmeyen savaşlar dönemi, çok daha önce, onun yaşadığı İÖ. 6. yüzyılda başlamıştır. Çu Hanedanlığı'nın uzun süren çöküşü de aynı döneme rastlar. Çin marxist literatürü bu kargaşa yıllarını "Savaş Ağaları Dönemi" başlığı altında inceler.

Bu dönem ancak İÖ. 200 yılında, Çin'de Han Hanedanlığı'nın kurulması ile sona erer. Türk kökenli hanedan olarak kabul edilen Han soyu hükümdarları, Taoculuğa sıkı bir bağlılık göstermişlerdir.

Tao Felsefesi Nedir?

Lao-Tzu'nun *Tao Te Ching* adlı eserinde anlattığı Tao öğretisi dünyanın akışını anlatan, bir değişim dönüşüm felsefesidir.

Tao ana enerjidir. Yaratıcı temel etkidir. DE, yaratılan şeylerin, nesnelerin insanların varlığını belirleyen unsurdur. DE kavramı, Batı dillerinde ve Türkçe'de, "Fazilet, Erdem, Yaşam, Hayat, Can, Güç, Kuvvet" gibi çok değişik çeşitli sözcüklerle karşılanmıştır.

DE, bir varlığın doğuştan sahip olduğu DEĞER'dir. Bir çaba harcamadan varoluşu ile birlikte kazandığı niteliğinin değeridir. Varlık nedenidir. Tao'nun yarattığı her şey kendi başına bir erdem ve değer taşıır.

Tao sürekli hareket halindedir. Evreni, gökyüzünü ve yeryüzünü, yeryüzündeki tüm canlı ve cansız nesnelere birlikte sürekli, çevirir, döndürür, dönüştürür ve altüst eder. Tao'nun işleri, Doğa'nın işlevini anlatır.

Tao azı çok, çoğu az yapar. Doluyu boşaltır, boşu doldurur. Yükselgi indirir, alçakta olanı yükseltir. Kendini altta, yere yakın ve mütevazı bir konumda tutan daima Tao'ya daha yakındır.

Tao'da VARLIK ve YOKLUK, bir bütün olarak BİR'dir ve BİRARADA'dır. Tao'nun en büyük sırrı budur. Yok sanılan, boş-

luk sanılan şeyler, aslında nesnelere ve insanlara gerçek değerini, gerçek anlamını veren şeylerdir.

Lao-Tzu, bunun için tencere örneğini verir. Tencereyi işlevsel yapan içindeki boşluktur. İnsan da kalbini boşaltıp saf tutarsa, Tao için bu çok değerlidir.

Taocu öğretinin önemli bir unsuru “Su gibi yumuşak ve akışkan olmak” ilkesidir. Çünkü “Yumuşak olan su, sert olan taşı yener”. Yumuşak ve baş eğen konumdaki suyun sert olanı alt etmesi, Tao’nun, Doğa’nın akışkanlığının ve dönüşümünün gücünü ortaya koyar. İnsanlar bundan ders almalı, buna göre davranmalıdır.

Yang ve Yin, Tao’nun Birliğini Simgeler

İç içe geçmiş siyah ve beyaz dairelerden oluşan Doğu kültürünün ünlü Yang-Yin simgesi, Taocu felsefenin Varlık ve Yokluk’un bir arada olması düşüncesini sergiler. Yang ve Yin, yani Aydınlık ve Karanlık, Erkek ve Dişi, Dolu ve Boş sürekli bir arada ve iç içedir. İkisi birden Tao’nun bütünlüğünü oluşturur. Sürekli devinir ve birbirlerine dönüşürler. Bu Tao’nun değişim enerjisidir.

Yaşlı Üstat her dizesinde, kibiri, gururu, yüksekte bakmayı, mal mülk hırsını, kendini bir şey sanmayı yerer, insanlara mütevazılığı, alttan almayı, azla yetinmeyi, ölçülü olmayı öğütler. Bu Tao felsefesidir. Türkçede “bir lokma, bir hırka” diye özetlenen geleneksel yaklaşımı çağırıştırır.

Lao-Tzu’nun eserinde kullandığı temel bir Çince sözcük WU-WEI kavramıdır. WU-WEI, “yapmamak” demektir. Batı dillerinde ve Türkçede Wu-Wei, bir şey yapmamak, eylemsizlik, edimsizlik gibi çeşitli sözcüklerle çevrilmiştir.

Yaşlı Üstad’ın Wu-Wei kavramı ile anlattığı şey, Tao’nun akışına uymayan, ters düşen şeylerle, Tao’nun düzenine ve akışına müdahale etmeme öğretisidir. Çünkü doğanın akışına dışardan şiddetle yapılacak her türlü müdahale olumsuz ve yıkıcı sonuçlar doğurur.

Taocu bilge, Wu-Wei kavramı ile “DOKUNMA, BOZMA” uyarısı yapar. Bunu yöneticilere de sık sık hatırlatır. Bu nedenle toplumda tepeden müdahalelere, yasaklara, baskıya ve savaşa da şiddetle karşı çıkar.

Lao-Tzu, Konfüçyüs Çekişmesi

Lao-Tzu'nun Çu Hanedanlığı'nda arşiv memurluğu yaptığı 6. yüzyıl aynı zamanda Çin'de ünlü bilgin ve eğitimci, “ahlakçı” Konfüçyüs'ün da yaşadığı dönemdir. Pin Yin okumasına göre son yıllarda “Kung-Zi” diye tanımlanan Konfüçyüs İÖ. 551-İÖ. 479 tarihleri arasında yaşamıştır.

Tao Te Ching eserinde, Lao-Tzu birçok yerde “Konfüçyüsçü anlayış ve bakışı” şiddetle eleştirmiştir. Bazen örtülü, çoğu kez açık yapılan bu sert eleştirilerin anlaşılması için, okurun o dönemdeki Lao-Tzu, Konfüçyüs çekişmesinin özünü bilmesi gerekir. Bunlar bu kitapta ilgili şiirlerin altındaki açıklamalarda ayrıca belirtilmiştir.

Bu çekişmenin özü şudur:

Çu Hanedanlığı'nın çöküş dönemi olan İÖ. 6. yüzyıldan itibaren Çin'de devlet düzeni bozulmuş, toplum giderek kaosa, çatışmalara, savaşa ve anarşiye sürüklenmiştir. Yolsuzluk, haydutluk, hırsızlık, gasp, cinayet gibi suçlarda patlama yaşanmıştır.

Bu dönemde devlete danışmanlık yapan Lao-Tzu ve Konfüçyüs gibi önemli isimler arasında karışıklığın nasıl önleneceği ve düzenin nasıl tekrar sağlanacağı konusunda, farklı eğilimler, farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Konfüçyüs ekolu, ahlak ve töreye dönüşü, ana babaya saygıyı, devlete ve yöneticiye sadakati, itaati savunmuş ve suçların çok ağır şekilde cezalandırılmasını, idam cezasının alanının genişletilmesini istemiştir.

Lao-Tzu ise yönetimde bu tür sertliklere karşı çıkarak, Taocu felsefenin özü olan yumuşaklığı ve işleri kendi haline bırakmayı savunmuştur. Lao-Tzu, eserinde yer yer Konfüçyüsçüleri “ah-

lak” ve “töre” diyerek mevki peşinde koşmakla, mevki kapıp şahısları için yolsuzluk yapmakla ve cellathğa soyunmakla suçlamıştır.

Bu kargaşa dönemi sonucu Lao-Tzu 81 yaşında ardında 81 özdeyiş bırakarak ülkesini terk edip gitmiştir.

Konfüçyüs ise, yönetimde istediği etkin görevleri elde edemeyince, sonunda kendi öğretilerini gençlere aktardığı Konfüçyüs Okulu’nu kurmuştur. Bu okuldan mezun olan birçok genç, bilgi ve yetenekleri ile devlette çoğu kez üst düzey çeşitli memurluk görevlerine gelmişlerdir.

Konfüçyüsçülük Çin’de yüzyıllarca bir ahlak, gelenek, görenek okulu olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak hiçbir zaman bir din niteliği taşımamıştır. Ama devlet görevlerinde “sadık” Konfüçyüsçüler tercih edilmiştir.

Lao-Tzu: Bulutlara Çıkan Ejderha

Lao-Tzu-Konfüçyüs çekişmesine dair en önemli anekdot, yine tarihci Sima Qian’ın aktardığı bir öyküdür.

Buna göre oldukça yaşlı, ama ünlü olan Lao-Tzu’ya yeni yükselmekte olan ve kendini ispatlamaya çalışan Konfüçyüs bir konuda danışmaya gelir.

Lao-Tzu ona şu öğütü verir: “Devlette iktidarı elinde tutanın gözüne girebiliyorsan, git bir görev al, işini yap. Giremiyorsan sesini kes, evinde otur. Ortalarda kibirli bir şekilde dolaşma! Sana verebileceğim tavsiye budur!”

Rivayete göre Lao-Tzu’dan yediği bu fırçadan sonra Konfüçyüs, aralarındaki ilişkiyi öğrencilere şöyle anlatır:

“Kuş uçar, balık yüzer, hayvan koşar. Kuşa ok atar vurursun, balığı ağla yakalarsın, hayvana tuzak kurar tutarsın. Bir ejderhaya binip bulutların üstüne çıkan bu adama ne yapacaksın?”

Bu anekdot, Taocu yaşlı Lao-Tzu ile genç Konfüçyüs arasında gerilim ve çekişmeyi gelecek kuşaklara aktarır. Kuşaktan kuşağa anlatılan bu öykü, iki farklı akımın iki farklı felsefenin mücadelesini yansıtır.

Taocular-Budacılar Kavgası

Çin’de İS. 200’den başlayarak Budizm, Taoizm, Konfüçyüsçülük akımları birbirleri ile mücadele içinde olmuştur. Bu tarihten itibaren dine dönüşen ve milli bir din olan Taoizm, dışardan, Hindistan’dan gelen Budizm ile çekişmiştir.

Taoizm-Budizm kavgasının ana nedeni başta Lao-Tzu olmuştur. Çin’de Budizmin hızla yayıldığı İS. 6. yüzyılda Taocular, aslında Lao-Tzu’nun sınırdan geçtikten sonra Hindistan’a gidip bizzat BUDA olduğunu, ya da BUDA’yı eğittiğini iddia ederler. Budacılar ise bu iddialara “Lao-Tzu’nun, Buda’nın öğrencisi bile olamayacağı” şeklinde sert tepki verirler. Budacılar ve Taocular arasında bu kavga yüzyıllarca sürer.

Ancak sevgi, barış ve doğaya yaklaşımda, temelde benzer pasifist (Wu-Wei) inanç ve yaklaşımlar taşıyan Budizm ve Taoizm, birbirini tasfiye etmeden günümüze kadar birlikte, yan yana varlıklarını koruyarak gelmeyi başarırlar.

Günümüzde Taocu mezheplerin en güçlülerinden biri olan Quen Zhen (Doğru Yol) mezhebinin tapınaklarında Buda heykeli de yer almaktadır. Taocular ve Budacılar arasındaki eski kavga yerini işbirliğine bırakmıştır.

Mezardan Çıkan Yeni “Tao”lar

1973’te yapılan bir arkeolojik kazıda, Hunan bölgesinin başkenti Changsha yakınlarındaki Mawangdui’de, Han sülalesinden bir soylunun mezarında iki adet *Tao Te Ching* eseri bulundu. Mezar ve buluntular İÖ. 168 yılına tarihlendi. Böylece *Tao Te Ching* metinlerinin, eldeki bilinen metinlerden en az 400 yıl önce yazıldığı da ortaya çıktı.

Mezardan çıkan metinler ipek üzerine yazılmıştı. Eldeki metinlerin aksine, TE bölümü önde, TAO bölümü ikinci sıradaydı. O güne kadar elde bulunan metne büyük ölçüde benzese de, arada bazı sözcük ve dizelerde farklılıklar vardı. Mezardan çıkan metin eski Çin dilinde, daha görsel, daha özlü ve daha çağrışımlı bir dille yazılmıştı.

1993'te yine Çin'deki arkeolojik kazılarda Hubei bölgesinin Jingmen kenti yakınlarındaki Guodian köyündeki bir mezarda, diğer bir demet evrak ile birlikte Lao-Tzu'nun *Tao Te Ching* eserinin ilk 31 deyişi bambu kamışlara yazılmış olarak bulundu. Mezar İÖ. 300 yıllarına tarihlendi. Böylece "Savaşan Devletler Dönemi"ne ait olduğu belirlendi. Mezar tarzı Çu hanedanına ait bir kültüre işaret ediyordu. Böylece bu tarihi eserin varlığı en az 150 yıl daha eskiye kayarak kanıtlandı.

Bambuya yazılmış belgeler, hayli yıpranmış olmasına rağmen, okundu ve yayınlandı. Böylece Çin ve Batı akademik dünyasında başlı başına bir kürsü ve enstitü oluşturacak kadar yoğun olan Lao-Tzu uzmanlarına ve *Tao Te Ching* araştırmalarına yeni makaleler, yeni tezler eklendi.

Akademik çevreler halen, Lao-Tzu'nun gerçekten yaşayıp yaşamadığını, bu eserin anonim olup olmadığını ve metinlerdeki farklılıkların ne anlama geldiğini tartışmaya devam ediyorlar.

Görünen o ki, Çin'de arkeolojik kazılarda yeni bulgular çıkıkça tartışmalar da yeni tezlerle sürecek. Ancak ortaya çıkan gerçek şu: *Tao Te Ching*, İÖ. 6. yüzyıldan beri soyluların mezarlarına armağan olarak konulan ve öbür dünyada onlara doğru yolu göstereceğine ve yardımcı olacağına inanılan, kutsal bir metindir.

Çin'de halen en güçlü iki büyük din Budizm ve Taoizmdir. Onları Hıristiyanlık ve İslamiyet izler.

Lao-Tzu, İÖ. 6. yüzyılda, Çin'de antik dönemden itibaren var olan bir anlayışı, bir felsefeyi kaleme alarak efsanelerle büyüyen bir öğreتيye dönüştürmüştür. Taoçu inanç ve Taoizm, günümüzde 1.4 milyarlık nüfusu ile dünyanın en kalabalık ülkesi olan Çin Halk Cumhuriyeti'nde yükselen bir dindir.

Din Olarak Taoizm

2500 yıllık TAO TE KİNG/TAO DE JİNG (DOĞA ERDEM REHBERİ) eserinin bilge öğretisi yüzyıllar içinde yayılmış ve güçlenmiştir. Yazıldıktan yaklaşık 700 yıl sonra Çin'de TAOİZM

denilen yerel ve milli dini doğurmuştur. TAOİZM yaklaşık 1800 yıldır Çin’de, Asya’nın tamamında ve özellikle güney Asya ülkelerinde, tarihi çalkantılara, baskı ve yasaklara rağmen varlığını korumuş ve günümüze kadar gelmiştir.

Çin’de bugün hızla çoğalan Taocu tapınaklarda üç temel tanrı ve çok sayıda, yardımcı alt düzey tanrı vardır. TAOİZM böylece 21. yüzyılda ÇOK TANRILI BİR DİN’e doğru evrilmiştir.

Tapınakların merkezinde 3 SAF TANRI diye anılan üç Tanrı figürü oturur. Ortadaki “Yeşim İmparator” diye bilinen Çin’in en eski ANTİK, GÖKSEL TANRISI’dır. O BÜTÜN TANRILARIN BAŞI’dır. 1 numara’dır. Adı: Yüen-Shi Tian Zün’dür. Oturuş düzeninde, ortada, diğer iki Tanrı’dan biraz daha üstte oturur.

Bu Tanrı aslında Çin’e Türk asıllı Çu Hanedanı ile gelen GÖK TANRI figürüdür. Bazı Türkologlar Çinlilerin GÖĞÜ KUTSAL kabul eden ve GÖK TANRI’ya tapan inançlarını tümüyle Batı’dan Çin’e gelen Türk kökenli soylardan ve kabilelerden aldıklarını öne sürerler.

Tapınaktaki ikinci önemli Tanrı, yani 2 Numara, yine “GÖKLERDE OTURAN” ve GÖĞÜN HAZİNESİ’ni koruyan Ling Bao Tian Zün’dür. Bu bir anlamda Göklerin HAZİNE BAKANI ve değerlerin koruyucusudur. Önden bakınca GÖK TANRI’nin sağında oturur. GÖK TANRI’ya göre ise solda, yani “daha değerli” olan tarafta oturmaktadır. Tian sözcüğü “Gök” anlamında kullanılmaktadır.

Üçüncü önemli Tanrı, bizzat Lao-Tzu’nun kendisidir. 3 Numara’dır. Tapınaktaki Üçlü Tanrı sisteminde onu tanımak kolaydır. Çünkü en yaşlısı odur. Beyaz saçlı, beyaz sakallıdır. Lao-Tzu, TAOİZMİN bir din haline geldiği İS. 2. yüzyılda ilk başlarda tapınaklarda “Tek Tanrı” olarak bulunuyordu.

Ancak zamanla Çin’de kadim ve geleneksel “Atalara Tapma Kültü” TAOİZM içinde yeniden öne çıktı. GÖK TANRI, Lao-Tzu’yu “sollayıp” tekrar birinci sıraya oturdu. Lao-Tzu üçüncü sıraya kadar geriledi. Ama ÜÇ SAF TANRI arasına girmeyi ve yerini korumayı başardı.

